

СТАНОВИЩЕ

от проф. дфн Пенка Цанкова Караиванова,
за научните трудове и научните приноси на доц. д-р Мария Стефанова
Нейкова, кандидат в конкурс за заемане на академичната длъжност
„професор” по професионално направление 3.5. Обществени комуникации
и информационни науки, научна специалност Журналистика
(журналистика – международна журналистика), обявен от Софийския
университет „Св. Климент Охридски” в бр.64 на „Държавен вестник” на 16
август 2016 г.

В обявения конкурс за професор по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки, научна специалност Журналистика (журналистика – международна журналистика) участва само един кандидат – доц. д-р Мария Стефанова Нейкова. От представените от нея справки за преподавателската и научноизследователската работа може да се заключи, че кандидатът отговаря на изискванията на конкурса.

Данни за кандидата

Мария Стефанова Нейкова е възпитаник на Факултета по журналистика и масова комуникация, СУ „Св. Климент Охридски“. След повече от 10 години практическа дейност като репортер и редактор в отдел „Международен“ на в. Народна армия“ става преподавател във ФЖМК. Защитава дисертация на тема „Международните новини в контекста на международните отношения” и получава степента Доктор по политология през 2000 г. От 2005 г. насам е доцент по журналистика, международна политика.

Наблюдала съм преподавателската работа на Мария Нейкова много отблизо като мой асистент по дисциплини, свързани с международната журналистика и съм изключително доволна, че тя пое след мен тази важна специализация и я разшири с нови курсове. Сега доц. Нейкова води три основни курса в бакалавърската програма на специалността „Журналистика“ и е много активна в магистърските програми. За израстването ѝ като изследовател и преподавател има значение активното ѝ включване в специализации във Великобритания, САЩ, Латвия и Унгария. Показателно за успешното развитие на Мария Нейкова е участието ѝ в международния обмен на ФЖМК с интересни и значими теми на лекциите и докладите си.

Много са заслугите ѝ за утвърждаване на връзката на теорията с практиката и за подобряване на качеството на преподаване и изследване. Тя е инициатор и организатор на 6 поредни медийни панаири във Факултета по журналистика и масова комуникация и по-специално, на

научните конференции в рамките на панаира. Ръководи няколко много ценни изследователски проекта, сред които бих искала да отбележа проекта „Сравнителен анализ на медийното отразяване на изборите за Европейски парламент (май 2014 г.) в най-четените сайтове за новини в България и Великобритания“ и „Монолог или диалог? Светът в обектива на глобалните телевизии“.

Оценка на представените за рецензиране трудове

Доц. Мария Нейкова участва в конкурса за професор с една монография и десет статии и студии. Включените в списъка публикации представят траен ангажимент към състоянието на българската международна журналистика и се отличават със задълбочен анализ на връзката между международната журналистика и международните отношения. Трудовете са резултат от трупаните много години знания в науката за комуникациите, за събитията по света и за международния ред. М. Нейкова се отличава със задълбоченост на аналитичните умения, съдържателен и изчерпателен научен кръгозор и творческа зрялост.

Монографичното изследване „Монолог или диалог? Противоречивият свят в обектива на глобалните телевизии“ е посветено на глобалните 24-часови новинарски телевизионни канали, които преживяват своя възход в края на двайсети и началото на двайсет и първи век и символизируют глобализацията. Анализирани от авторката на книгата единайсет телевизионни канали отговарят на предложената от доц. М. Нейкова дефиниция за глобалните новинарски телевизии: Си Ен Ен Интернешънал, Ал Джазира Инглиш, Би Би Си Уърлд Нюз, КЦ ТВ Нюз, Евронюз, Франс 24, Ар Ти, Прес ТВ, Телесур, А24 Медия, Африка Индипендънт ТВ. Публикуваната от университетското издателство книга под заглавие „Монолог или диалог. Противоречивият свят в обектива на глобалните телевизии“ няма предшественик или аналог в българската академична литература по своите мащаби и съдържание.

Основната цел на монографията е да покаже дали медиите допринасят за свързването на отделните части на света в глобален информационен поток или представляват сбор от влизаци в конфликт монолози, в които всеки вижда само своя образ и чува само собствения си глас. Изведена е теоретична рамка за анализиране на информационните сайтове на 24-часовите новинарски телевизионни канали с глобално покритие, които играят все по-голяма роля в съвременния свят: първо, държавите полагат много усилия, за да обяснят себе си на света, които изискват прецизност и задълбоченост, за да бъдат предадени на тяхната аудитория; второ, освен функцията на глобалните медии да осведомяват, те трябва да изпълняват и интегрираща функция, за да преценяват хората и условията на живот на другите и да обсъждат проблеми от глобален интерес. Дадено е ясно определение за термина „глобални медии“ - медии,

които достигат до глобална аудитория, ползват глобални информационни източници, характеризират се с лингвистична достъпност на съдържанието. Всички глобални телевизионни канали излъчват новини за чуждестранни аудитории, които се стремят да увеличават.

Авторката проследява предишни медийни изследвания, отразява желанието за промяна в комуникацията, разглежда европоцентричната ориентация на европейските медии и силното политизиране на глобалния медиен дебат. Съществени анализи са направени на междурелигиозното противопоставяне на християнството и радикалния ислям. Изчерпателно са представени споровете около публичната дипломация, дали е нова дейност или е просто измислено име за традиционни пропагандни инициативи. Публичната дипломация е определена като „процес на комуникация на правителството с чуждестранните аудитории“. Новата публична дипломация е силно повлияна от експлозивното нарастване на глобалните телевизии и в още по-голяма степен от новите медии. Публичната дипломация е ключов инструмент на меката сила, която става все по-важна в глобалния информационен век и нейната загуба може да има висока цена за твърдата сила, завладяваща с военна мощ. Културната дипломация се включва в „меката сила“, която притежава способността да убеждава посредством култура, ценности и идеи. Тя има много допирни точки с медиите. Държавните глобални телевизионни канали могат да бъдат разглеждани като непреки инструменти на външната политика. Но няма как медиите, включително глобалните 24-часови новинарски телевизионни канали, да заместят цялата публична дипломация или меката сила на държавите.

Прецизното очертаване на променящата се картина на противоречивия свят и на глобалните предизвикателства в него щрихира посоката на бъдещи медийни изследвания. Въпреки появилата се конкуренция на САЩ в глобалната комуникация, те запазват доминираща позиция на свръхсилата, която най-често се споменава в международните новини сред отразяваните държави. В отделна глава от книгата е отделено специално място за ролята на България в световните събития, отразени в глобалния информационен поток.

Основните резултати от изследването и тяхното интерпретиране са представени в шеста глава, в която са включени наблюдения на сайтовете на всяка от единайсетте телевизионни канали на страни от Европа, Северна и Южна Америка, Азия и Африка. Проследен е ходът на развитието им, отразяваните теми, дискурс анализът, структурните характеристики. В четириседмичното наблюдение са включени студенти и докторанти, организирани от доц. Мария Нейкова.

Основните приноси в монографичното изследване могат да се формулират по следния начин:

1. Успешно е реализирано първото толкова мащабно българско изследване на глобалните 24-часови новинарски телевизионни канали и публикуването на труд върху анализите на неговите резултати. В това се състои и най-важният принос на доц. д-р Мария Нейкова.
2. Приносен характер имат направените изводи за естеството на медийния диалог през първото десетилетие на двайсет и първи век.
3. Направен е важният извод, че в света се е утвърдил единен възглед за универсалността на информационните ценности при представяне на международните новини.
4. Монографията обосновава с помощта на емпиричното изследване тезата, че разглежданите новинарски телевизионни канали са глобални по съдържание и разпространение.
5. Разграничава междурелигиозния и междукултурния диалог и отразява успешно дискусиата за универсалността на човешките ценности и значимостта на медиите в тях.

Сред приносите в статиите и студиите, представени за участие в конкурса, бих отбелязала ясният фокус, поставен върху връзката между външната и вътрешната политика, от една страна, и медиите и журналистиката, от друга. Очертана е представата за свят, навлязъл в етап на голяма подвижност и значителни промени, съдържащи се най-общо в прекрачване от „глобалното село” в „мрежовото общество”. Откроява се опасността да бъде подкопана концепцията за свободни, независими, плуралистични медии. Защишава се тезата за преувеличена роля на медиите в свободните общества при реално накланяне на везните в полза на влиянието на държавата, подкрепяно от връзки между лобисти, консултанти, държавни чиновници и журналисти. Очертан е парадокс, свързан с увеличаване на броя на демокрациите в света при едновременно свиване на територията на свободата. Важно е да отбележа, че във всички публикации на кандидатката има стремеж за емпирично доказване на една или друга теза. В този смисъл особено силно се откроява изследването върху практиката на журналистите международници в България, първи подобен научноизследователски опит, разположен в по-широкия контекст на глобалните медийни развития.

Заключение: Като наблюдавала дълго време отблизо възходящото академично развитие на доц. д-р Мария Нейкова бих могла да отбележа нейните дълбоки познания в областта на теориите за международните отношения, изчерпателното следене и анализиране на студиите с международна тематика на многобройните автори. Откроява се способността ѝ да преподава на студентите и докторантите по много увлекателен начин и да ги ангажира в интересни практически занимания. На нея дължат подготовката си множество журналисти-международници, които работят в българските медии и анализират и коментират събитията

по света. Редовно участва с впечатляващи публикации в университетските издания, както и с доклади на международни конференции. Студентите проявяват голям респект към нейните преподавателски качества, широка култура, премерена строгост и академично достойнство.

Приемам като напълно достоверна авторската справка за научните приноси на доц. д-р Мария Стефанова Нейкова. Като имам предвид, че те са изцяло в обсега на конкурса, като подчертавам още веднъж описаните по-горе положителни качества на рецензираните трудове, убедено ще гласувам „за” това, Мария Нейкова да заеме академичната длъжност „професор” по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки, научна специалност Журналистика (журналистика – международна журналистика).

Проф. дфн Пенка Караиванова

10.11.2016 г.